

Puiggròs

Navàs

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector central del terme municipal. Antic terme del castell de Castelladral, parròquia de Sant Miquel de Castelladral.
Emplaçament	Carretera de Súria a Viver i Serrateix (B-423), al km. 6,4, trencall a la dreta.
Alçada:	509
Coordenades:	
Latitud:	41.87817
Longitud:	1.77061
UTM Est (X):	397990
UTM Nord (Y):	4636980

Classificació

Número de fitxa	08141 - 260
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Medieval Modern Contemporani Popular
Segle	XIV-XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BPU
Observacions protecció:	Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 88.EA. Nivell 2. Conservació. Nivell 4. Ambiental / Nivell 6. AEA Pla Especial Urbanístic del Catàleg de Masies i Cases rurals en Sòl no urbanitzable de Navàs, aprovat el 2012, amb el núm. 49.
Data aprovació:	dc., 20/02/2019 - 12:00
Número inventari	IPA 16878
Generalitat i altres inventaris	

Accés Fàcil
Ús actual: Residencial - productiu
Titularitat Privada
Titular: 08140A009000400000IL

Fitxes associades:

[Capella de la Immaculada de Puiggròs](#)

[Castell de Solivella](#)

[Solivella \(masia\)](#)

[Església de Santa Magdalena de Castelladral o de Puig Gros](#)

Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la fitxa: dj., 06/05/2021 - 09:27

Descripció

Masia de grans dimensions, d'origen medieval, que es troba molt ben emplaçada en un contrafort de la serra de Castelladral, amb excel·lents vistes cap a llevant i força a prop del castell de Solivella. És una construcció de gran interès per la seva qualitat arquitectònica i perquè ha conservat molt íntegrament les característiques tradicionals. El conjunt conta d'un gran cos residencial de planta rectangular (amb planta baixa més dos pisos) que té una masoveria al nord-est adossada en angle recte. La masoveria configura per aquest costat un recinte tancat o barri, situat a la part posterior, dins del qual hi ha la capella particular de la casa, dedicada a la Immaculada.

El cos residencial és fruit de múltiples ampliacions successives. La part més antiga es troba entremig, pel costat de llevant, i correspon majoritàriament al segle XVI, tal com indica la inscripció d'una llinda interior del 1512 i una altra de 1590. D'aquesta època és un primitiu portal fet amb grans dovelles que ha quedat a l'interior de la casa. Al segle XVII la construcció va ampliar-se per la banda nord. Al segle XVIII es construï la masoveria i feren noves ampliacions. Al segle XIX el cos principal es va fer recreïxer i s'amplià cap a migdia, dotant-lo de la galeria arquejada que constitueix l'actual façana principal. Es conserva una llinda de 1885 que podria datar aquesta última fase.

El resultat d'aquesta evolució és un volum de grans proporcions que té com a façana més destacada la de migdia, caracteritzada per l'esmentada galeria, formada per tres arcs de mig punt obrats amb maó. En general les obertures no presenten una composició gaire regular. Majoritàriament són emmarcades amb pedra carejada i algunes tenen balcons. Cal destacar la presència d'una peça de finestral gòtic geminat que es troba encastada a la façana de llevant. Podria ser que l'haguessin tret del castell de Solivella, situat força a prop i que conserva un finestral similar. Els murs, que des de fa uns anys s'han deixat a pedra vista, mostren diferents tipus de carreuat. En la façana oposada, al nord, es reflecteixen també les diverses ampliacions, amb un cos avançat on hi ha l'actual portal principal, adovellat, que inclou al seu interior una monumental cisterna feta amb carreus treballats amb gran precisió. Els murs de la façana nord presenten diferents línies de finestres i finestres balconeres.

A l'interior la casa ha estat restaurada amb gran respecte. A la planta baixa conserva estances amb grans voltes de pedra que corresponen a les parts més antigues. També hi ha diversos cellers amb les seves bótes i, especialment, la sala de l'antic molí d'oli, coberta amb una immensa volta de pedra. Aquí és on hi havia el trull i una gran premsa del tipus anomenat de lliura o de biga, de tradició romana. Era formada per dues bigues i dos cargols de fusta, i es diu que era de les més grans de Catalunya. Aquest espai dedicat a la mòlta de l'oli va funcionar fins a mitjans de segle XX, després es va desmuntar i es van guardar les peces de la premsa. En una altra estança també es conserva un bon nombre de piques d'oli, algunes amb la seva tapa de fusta i tancades amb pany.

La masoveria conforma un altre gran cos, de tres plantes i de la mateixa qualitat arquitectònica que la resta de la masia. Es caracteritza per una galeria de tres arcades al primer pis i per un pas porxat, cobert amb volta de canó, que dóna accés a l'interior del barri. Segons es diu, podria ser que antigament aquesta edificació hagués funcionat com a convent.

Més a llevant i en una posició separada trobem encara un conjunt de tres pallisses, totes obertes amb grans arcs a les façanes davanteres. Més al fons, un reng de set tines. Aquest tipus de tines exteriors i adossades solien correspondre als parcers, que eren obligats a fer el vi al costat de la masia principal. La casa de pedra que s'aixeca a ponent i que imita l'estil tradicional és de construcció recent.

Observacions:

Es conserven diverses llandes amb inscripcions que van del segle XVI al XIX: 1512, 1590, 1612, 1651, 1678, 1686, 1733, 1758, 1795 i 1885. Al celler es conserva una gran bóta de fusta congrenyada amb la data de 1706.

Encastada en una paret de la casa es conserva una mena de "pica" de pedra de petites dimensions, amb un escut amb una creu i una cara d'un soldat en relleu, d'aspecte arcaic. Hi ha qui diu que podria correspondre a un sarcòfag baix-medieval.

Informació oral facilitada pels propietaris

Història

La masia de Puiggròs és d'origen medieval i ja apareix esmentada en un llevador de censos del monestir de Serrateix del 1370, junt amb la Comaposada, Rovira, Maçaners, la Serra d'Exibis, Casanova i la Llastanosa. Tal com hem dit, la construcció actual conserva una part important del segle XVI, i als segles XVII i XVIII s'amplià notablement, tal com indiquen les moltes inscripcions d'aquests anys que es troben repartides en diferents punts de la casa.

La masia té una capella particular coneguda com a Immaculada de Puiggròs que va ser construïda el 1619. Estava dotada amb un retaule barroc d'estil salomònic (corresponent a finals del segle XVII o principis del XVIII) el qual fou destruït el 1936 durant la Guerra Civil. Posteriorment l'àvia de l'actual propietari, que era originària de les Borges Blanques, va encarregar un nou retaule que es va inspirar més o menys en l'antic, i que és el que avui es pot veure.

Amb el temps Puiggròs va acumular un bon nombre de masos. Segons el cadastre de 1746 en tenia set, i era una de les grans heretats de la parròquia de Castelladral, junt amb el Castell, Llobet, la Capçada i la Rovira. Un factor que tal vegada va influir en la prosperitat del mas és la proximitat i el possible vincle amb el castell de Solivella, una antiga domus d'època gòtica que actualment es troba dins la propietat de Puiggròs.

Els propietaris de la masia eren la família Puig, que conservaven un important arxiu familiar sobretot a partir de Joan Puig (documentat en la inscripció d'una llinda el 1758). Aquest personatge va ser un gran promotor de noves construccions i ampliacions, especialment de les sales i dels diferents menjadors. Visqué fins als primers anys del segle XIX. A finals de segle XIX Puiggròs continuava sent un dels masos més grans del terme. Segons l'amillament de 1883 tenia 421 ha i 50 parcers que hi treballaven. Possiblement entorn de 1885 es va portar a terme l'última gran ampliació de la casa, just abans que arribés la plaga de la fil·loxera, que es detecta a Navàs per primera vegada el 1889 i en els anys successius es va acabar d'estendre, fins el 1895.

La crisi de la fil·lojera va afectar en gran mesura l'economia del mas, fins al punt que va quedar arruïnat i fou posat a subhasta. Un dels interessats en la compra va ser una comunitat de canonges, que va nomenar un membre de la família De Febrer com a intermediari de l'operació. Finalment els religiosos es van desdir, però De Febrer ja s'havia compromès en la compra i va haver de vendre els seus béns particulars per tal de comprar la masia. El 1898 el nou propietari ja n'havia pres possessió, i es volgué fer enterrar a la capella, tot i que finalment això no va ser possible. Els actuals propietaris en són els descendents.

Al llarg del segle XX la família De Febrer ha continuat al front del mas. Aquest llinatge té un origen noble força destacat, i al mas se'n conserva l'arxiu familiar. Un personatge de finals del segle XIX que hi estava emparentat era Vicens De Febrer, autor de petites novel·les romàntiques, erudit i polític federalista que va ser regidor de la ciutat de Manresa. Va morir el 8 d'agost de 1893 i el Setmanari català en publica una breu ressenya biogràfica. Tanmateix, els De Febrer eren gent de ciutat, i quan van adquirir el mas no estaven avesats a la vida de pagès. El primer que va afrontar de manera decidida les tasques agropecuàries fou un avantpassat que també es deia Vicenç De Febrer. El seu fill fou Josep M. De Febrer, i el fill d'aquest és Josep M. De Febrer, actual propietari. Pel que fa a la casa dels masovers, a la segona meitat del segle XX encara era habitada.

Bibliografia

- BADIA, J.M. (1988). "Navàs". *Història del Bages*, Volum II. Edicions Parcir. Manresa, p. 163-165, 180.
- CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxa 88.EA
- GAVIN, J.M. (1979). *Inventari d'esglésies*. Bages, vol. 5, Arxiu Gavin. Barcelona, p. 143.
- PIÑERO, J. (1994). *Inventari del Patrimoni Arquitectònic i Històric de Navàs*. Ajuntament de Navàs. Fitxa núm. R 1.
- Anònim (1981). *Dovella*, núm. 3. Centre d'Estudis del Bages, Manresa.

